

't Was lotingsdag.

Fons stond gereed naar een naburig dorp te gaan, de hoofdplaats van 't kanton, waar verschillende gemeenten moesten loten. De jongeling was zenuwachtig, en trachtte dit te verbergen door een luidruchtig, ongedwongen gesprek.

— Trek er maar een goede uit! riep vader Dhondt, vroeger staken de loters een paar molleoooren of een rattekop in hun zak..., dat hielp voor een goed lot, zeiden ze. En er zijn er nog, die 't gelooven.

— Wat God doet, is welgedaan, zei moeder, ook ontroerd.

Fons nam een mandje met een duif. 't Was zijn beste « voyageur » en deze zou straks in enkele oogenblikken het groote nieuws overbrengen. « In », « Uit », had de jongeling op een afzonderlijk papiertje geschreven, en één er van zou hij den vluggen vogel aan den poot binden.

— We gaan dan, zei Fons.

— God beware je, men kind! riep moeder bewogen en ze teekende haar zoon een kruis op 't voorhoofd, zooals ze hem weleer in den nacht toevertrouwde aan zijn Engelbewaarder.

— Alloh, jongen... koeraadje !... mompelde vader, en zijn lippen beefden, en de hand, die hij den vertrekkende toestak, sidderde.

De loter spoedde zich voort langs 't smalle wegeltje, dat over den kouder naar den steenweg leidde.

Ginds bij de linde wachtte Elodie. En toen de jon-

geling naderbij kwam, zag hij dat ze weende. Ha! ze weende om hem... en die gedachte ontroerde den jongeling heftig. Vlug zag Fons om zich heen, sloeg dan zijn armen om haar hals en drukte innig de geliefde tegen zijn borst, murmelend:

— Elodietje... ge en moogt niet schreemen... 1) ik en ga algelijk geen soldaat zijn...

— Fons, toch, Fons! snikte ze, zich losrukkend. Den heelen nacht heb ik voor je gelezen 2)... en nog zal ik lezen... Kom, lees ook nog eens! En ze nam zijn hand en leidde hem naar de bank aan den voet van den kloeken boom, tusschen wiens takken reeds honderden jaren 't O. L. Vrouwe beeldje stond.

— Nu moet ik gaan, Elodie, fluisterde hij.

Nog dikwijls zag hij om... tot hij eindelijk den grooten weg bereikte. Nog even bemerkte hij haar gestalte, zwart afstekend tegen den naakten kouter...

« De troep 3) is goed, de troep is goed.

Alle dagen versche soep! »

Zoo klonk het woest en Fons zag lotgenooten, die opgewonden, dansend en springend naar 't vreemde dorp trokken. Hij bleef wat achter, want hij gevoelde geen lust zich bij de bende aan te sluiten; hij wist dat hun vroolijkheid inwendigen angst verborg en in menige herberg een nieuwe aansporing noodig had.

Nog eenige uren en dan was alles voorbij... dan was ook de angst gelost, die onzekerheid, welke hem en Elodie reeds zoo lang benauwde.

* * *

Vader en moeder Dhondt hadden geen rust. De vrouw veegde den vloer.

— Ge veegt het vuil onder de kas! riep haar man.

1) weenen. 2) gebeden. 3) Het leger.

— Och! ja... hoe een mensch toch doolt!

De boerin liet den bezem vallen en begon aardappelen te schillen, en ze schilde ze veel dikker dan een zuinige huishoudster het met haar geweten overeenbrengen kan. De zesde aardappel bleef in haar hand en het mes viel in den emmer.

— Ik mis weeral! kloeg ze. Wat een dag ook!

Ze zag naar de kachel en deze was uit. Tweemaal moest moeder hout in de kachel leggen, eer er vuur inkwam.

Vader slofte over den boomgaard, keek aandachtig naar de appelaars en perelaars, ofschoon deze niets dan kale takken vertoonden; dan ging hij voor de derde maal aan Bruin, zijn paard, vertellen, en ook aan de koeien, dat Fons heden moest loten en dat het « schrikkelijke dingen zoûn zijn, moest hij er zich in-trekken ».

— 't Is elf uur! riep vrouw Dhondt aan de deur. Ziet ge de duif nog niet? Kijk een keer wel!

— De klokke is voor...

— Z'en doet...

— 't Moet zijn.

Elodie kwam op 't erf en ze wankelde.

— Er is nog geen nieuws! zei de boer. Kom in huis... we zijn al lijk kleine kinders.

— Daar is de duif! schreeuwde de vrouw en ze moest zich aan de deurpost vast houden. Het meisje zonk op een stoel neer.

Vader stormde naar den zolder. Voorzichtig naderde hij den kijker in 't dak en strooide dan graankorrels om den vogel te lokken. Hij zag 't papiertje... Eén woordje maar... doch welk? De duif kwam. Met bevende hand greep Dhondt het diertje, dat worstelde om weer vrij te komen. Ruw rukte de boer 't briefje

weg. Hij las... 't was of heel de zolder om hem heen draaide...

— Weet ge 't al? klonk het aan de trap. Spreek dan toch? Zeg het maar! Hij is er in, nietwaar? Spreek, er in, nietwaar... er in !

— Er in, ja ! riep Dhondt.

Toen hij beneden kwam, zaten de vrouw en de maagd te weenen.

— Er is misschien nog hope, zei Dhondt, al geloofde hij zijn eigen woorden niet. Stel eens, dat Fons er uit was en van blijdschap niet wist wat hij deed en 't verkeerde papiertje onder den vleugel bond. Zooiets is nog gebeurd. We moeten wachten.

— Maar Fons en moet toch geen soldaat worden... zestien honderd frank voor een man, kan ie gemakkelijk terugwinnen, zei Elodie.

— 't Is een leelijke tegenslag, antwoordde de boer.

Het meisje vond die woorden hard. Ze ging naar huis om daar 't droeve nieuws te vertellen...

De loteling had gezegd, dat hij vroeg terugkeeren zou, en bij de linde wachtte Elodie hem op.

— Ik ben er in ! riep de jongeling uit de verte. Je weet het al ? Bah ! 't is zestien honderd frank verlies...

— Fons toch, Fons... En is er geen hope meer ?

— Neen 't... ik ben er diepe in, een der leegste nummers... Maar alloh ! 't is nu alzo... zestien honderd frank schâ, 't en is geen schrikkelijk ongeluk.

Ga meê naar 't onzent !

De ouders ontvingen hun zoon somber.

— Vader, 'k zal dubbel werken om de schâ in te halen! riep Fons. We zullen 't geld terug winnen.

— Jongen, 'k en mag het je niet langer verzwijgen, 'k had zoo gehoopt, dat je er uit zou zijn... maar nu moet ik spreken, zei Dhondt ontroerd.

Ik en kan je geen man koopen... ik en kan niet ! En de tranen sprongen hem in de oogen.

— Vader toch !

— Je moet soldaat worden... 'k en heb geen zestien honderd frank ! O ! ik had mijn achteruitgang willen verbergen... en 'k was er tot nu toe in gelukt... maar 'k en kan niet langer veinzen. Kom eens mee, ge moogt nu alles hooren.

En in een nevenkamer voerde de boer een lang gesprek met zijn zoon.

Als wezenloos kwam de jongeling bij zijn verloofde terug. Hij zag doodsbleek.

— Vader zal ons 't geld leenen! sprak Elodie be-moedigend.

Ik ga 't hem seffens vragen ! Fons, kom 't avond naar ons. 't Zal al nog goed komen.

Maar geen der drie scheen haar hope te deelen. 't Gezin Dhondt zat daar somber, verslagen, wanhopig !

Tegen zeven uur begaf Fons zich naar Vermeersch' hoeve. De boer ontving hem koel.

— We moeten eens serieus 1) klappen 2), zei hij. Kom in mijn kamer...

De jongeling zag, dat Elodie's oogen rood waren van 't schreien, en met gebogen hoofd, als een misdadiger, volgde hij den landbouwer naar 't ander vertrek.

— Ik heb slecht nieuws gehoord, zei Vermeersch ernstig, zeer slecht nieuws !

— Ja, ik ben er in...

— Dat en is 't ergste niet ! Ik heb er mij ook ingetrokken... en zoovele boerenzoons doen 't zelfde.

Maar zij koopen een man ! Een ander wordt soldaat

1) ernstig. 2) praten.

voor hen. Er in loten, dat is zestienhonderd frank schâ.

— Maar ik zal zestienhonderd frank leenen, baas Vermeersch, stamelde Fons.

— Dat zou ook wel gaan, maar ik zie verder, jongen. 'k Had altijd gepeinsd, dat ge de zone waart van een welgestelden boer... een van onze soorte.

— Vader is achteruitgegaan !

— Juist... en Elodie krijgt veel meê... maar 't moet van twee kanten komen. Gij zult met schuld beginnen, en in plaatse van er je boven op te werken, ga je vader en moeder moeten toesteken 1). Ik ken dat spel, 'k heb het in veel families... gezien... en 't is een spel dat zeker verloren is. Ik en wille je de waarheid niet verduiken... 't is nu nog tijd om te veranderen. Fons, 't spijt me, maar je gaat van Elodie moeten afzien.

— Maar boer toch... dat en meent ge niet ! kreet de jongeling wanhopig.

— Ik doe... Liefde is al schoon en wel, maar ze verdwijnt met d'armoê. En je verstaat algelijk wel, dat Elodie het niet minder moet hên dan thuis. Ze en mag zich niet in de armoê dompelen.

— Vader heeft tegenslag gehad.

— Toch niet meer dan een ander...

— Boer, 'k ga je alles vertellen... horkt ! Je weet, dat een broere van vadere lang geleden naar de stad gegaan is, nonkel 2) Berten.

— Robert, ja 'k ken hem wel. Hij wilde een heer zijn en in de steê commerce doen. 3)

— Ja hij. En hij heeft iets gedaan, waardoor er oneer over heel onze familie komen zou... en om onzen naam te redden, is vader bijgesprongen. Dat is 't begin van den tegenslag geweest... maar onze naam...

1) bijstaan. 2) oom. 3) in de stad handel drijven.

— En Elodie zou daar de gevolgen van moeten dragen? riep Vermeersch opgewonden. Ah! neen hé... neen, neen ! En 't geval is nu nog erger ! Niemand der Vermeerschen is ooit voor den tribunaal moeten komen, wij zijn onbesproken !

— Op ons is er ook niets te zeggen, boer !

— Jen ouders en gij zijn treffelijk... maar nonkel Robert is ook van de familie. Maar 't voornaamste punt is, dat er geen centen zijn... en die moeten bij een huwelijk van twee kanten komen.

— Leen mij wat geld, baas, ik zal werken, 'k zal zwoegen... ik zal 't al inhalen.

— Lijk zoovelen, die toch ten gronde gaan. Een boer moet geld hebben als ie begint... zoo hij 't eerst verdienen moet, is het krotte 1) en daarvoor wil ik mijn dochter bewaren. Had ik alles van te voren geweten, 't en zou nooit zoo ver gekomen zijn. Jen vadere had je dat alles eer moeten zeggen en gij dan aan mij...

— Vader is eerlijk en hij hoopt...

— Ik en zeg niet, onderbrak de boer, dat jen vader niet eerlijk is, en zeker hoopt hij alles in te winnen... maar dat en gaat niet, 't is verloren, jongen... Zoo maak er een gedacht van 2) en zoek achter jen dienst een andere vrouwe.

— Baas, ge zijt wreed! Elodie en peinst zoo niet ; riep Fons in wanhoop. Elodie bemint mij !

— Elodie is nog een kind ! Wat weet zij van 't leven? Wij zijn hier om voor haar te zorgen en later en zal ze nooit moeten zeggen : Vadere, waarom en heb je mij niet gewaarschuwd? Ik ben gewoon, alles kort af te handelen. We moeten niet veinzen, Fons.

Dhondt deed al 't mogelijke om den boer tot an-

1) armoede. 2) schik je er in.

dere gedachten te brengen, maar Vermeersch was zeer aan geld en goed gehecht. Zelf had hij jaren met een braaf meisje verkeerdt, maar dit verlaten om een rijkere boerendochter te huwen, die hij toen niet beminde. En dus kon hij zich niet indenken, welke wreede scheiding hij bracht tusschen deze twee harten.

Als verpletterd door smart verliet Fons de hoeve. Bij de haag hoorde hij zijn naam. Elodie stond daar.

— Weet je alles? vroeg hij.

— Ja... maar Fons, we moeten koeraadje hebben. 't Is dit dat me in 't lijf zat, al wist ik het niet... en ik was bevreesd, maar nu ben ik kloeker... Fons, ik blijf je trouw... Vader en mag alzoo niet handelen... en ie zal tot andere gedachten komen. Ze sprak gejaagd, maar toch beslist, en 't scheen wel of er dezen dag in die onschuldige, gedweë maagd een gansche omkeering was geschied. De strijd des levens was voor haar begonnen, en ze wilde hem moedig aanvatten, denkend aan haar verbond, dat eerst door vader en moeder bezegeld was, en niet kon verbroken worden ter wille van wat vuil geld. Elodie beschouwde 't leven als iets hoogers dan een stoffelijk bestaan.

* * *

Weer kwam de Lente, maar op den eerste Maandag van Mei gingen Fons en Elodie niet naar de Bloedprocessie te Brugge, hoezeer ze ook aan die heerlijke uren van 't vorig jaar terugdachten.

Enkele keeren slechts hadden ze elkander na dien akeligen lotingsdag gesproken en vluchtig dan nog, want Vermeersch had zijn dochter elken omgang met den zoon van boer Dhondt verboden.

De natuur ontwaakte, allerwegen geurde het nieuwe kruid, dat 't veld tooide; de appelaren en perelaren

geleken reusachtige bloemruikers, de oevers van 't snelle beekje werden weer frisch groen en de boomen aan den kant zwollen van weelde, alom schetterde blij leven, en ook de landman deelde die algemeene vreugde, verlangend om te werken na de gedwongen gevangenschap in de vervelende woning.

Maar in Fons' harte bleef het somber. Hij zou ploegen, zaaien en eggen, maar anderen maaïen en oogsten, als hij in de vreemde stad vertoefde... En geen lichtpunt scheen hem in de toekomst tegen. Men had hem Elodie ontnomen en met haar ook alle blijde plannen, schier allen levenslust. Nooit meer zeiden de burens: « Hoor Fons weer eens schuifelen als een marel! » Geen der arbeiders vertelde hem nog grappen, als ze samen aan 't werk waren, en zelfs vaders hoeve scheen nu eenzaam en doodsch. De zoon ging niet meer het paard streelen in den stal, bemoeide zich slechts met 't vee als men het hem opdroeg, besprak als met tegenzin waar de verschillende vruchten gezaaid moesten worden, kon zich nimmer voor iets geestdriftig toonen en zat 't liefst alleen in een verloren hoekje van den boomgaard, waar hij zich ongestoord aan zijn sombere gepeinzen kon overgeven. 's Zondags woonde hij de vroegmis bij en bleef dan thuis, weigerend « drinkgeld » van moeder aan te nemen om in de eene of andere herberg een glas bier te drinken. Kwamen bij regenachtig weer geburen om te kaarten, soms van kort na den middag tot 's avonds zich hartstochtelijk overgevend aan 't spel, dan trachtten ze te vergeefs Fons te bewegen meê te doen. De jongeling was voor den dienst goedgekeurd en ging vroeger op dan hij verplicht was, om zelf zijn wapen te mogen kiezen.

En op een heerlijken voorjaarsmorgen stond hij bij

de linde, een pakje aan den arm, gereed om heen te gaan, ver van zijn dorpje, ver ook van Elodie.

Zou ze nog komen? Ze wist, dat hij heden vertrekken moest en opzettelijk was hij vroeg naar dit plekje, zoo rijk aan herinneringen, gegaan.

O, dien ochtend toen hij haar hier afwachtte, om zich samen naar Brugge te begeven, hoe duidelijk kwamen die stonden hem voor den geest! Met innigen weemoed dacht Fons er aan...

De jongeling ontmoerde. Daar naderde Elodie langs het smalle pad. Ze kwam! En hij snelde haar tegemoet, weer gelukkig door dit blijk van trouwe liefde, weer hopen, wenschend, weer bemoedigd...

— O, hoe goed dat je komt, Elodie! zei Fons dankbaar.

— 'k En kost je alzo niet laten gaan... 'k en kan maar een letje 1) blijven... maar Fons, je weet dat ik je geerne zal blijven zien. O! peins vele aan mij in die groote stad... Fons! blijf brave...

Gesnik versmoorde haar stem. O! ze had hem nog zooveel willen zeggen, alles wat ze in den slapeloozen nacht bepeinsd had, woorden van bemoediging en hope, van vermaning en raad, woorden van innige liefde vooral... en thans was haar harte te vol om te spreken en luchtte 't verkropt gemoed zich door tranen en een moeilijk uitgebrachten klank: « Fons, toch... Fons! »

En de jongeling legde zijn hand op haar schouder en wilde nu de sterkste zijn. Hij kustte haar.

— Elodie naar huis! klonk het ruw.

Het meisje rukte zich angstig los.

Haar vader stond daar en zijn gelaat gloeide van toorn en zijn oog fonkelde.

1) oogenblik.

— En gij, richtte de boer zich tot Fons, je moest beschaamd zijn om men dochter alzo te staan lekken op de strate. Zij je nog niet kontent met de vlek op joën familie... moet je onzen naam ook nog op ieders tonge doen rijden? Je weet wat ik gezegd heb... 'k en wille geen krotters in de familie.

De jongeling beefde over al zijn leden, en een hard woord lag reeds op zijn lippen. Maar hij zag in den beleediger Elodie's vader en hij bedwong zijn toorn en zei alleen:

— Baas, je zijt wreed!

— Vader, ik bemin Fons! riep het meisje, en ook haar blik schitterde en haar wangen waren rood. Vader, ik kan niet anders dan hem beminnen... wat je ook zegt en doet!

— Naar huis, naar huis! schreeuwde Vermeersch als razend. Ga je een vodde, een slunse worden... Ga je tegen den wil van jen ouders op strate staan babbelen als een koemeid!

— Vader, onze verkeerung is treffelijk...

— Zij je nog niet weg, moet ik je naar 't hof sleuren? kreet de boer, buiten zich zelf van woede. En gij, verleider, trek naar de kazerne... en zoek ginder een deerne, die beter bij je past!

— Boer, als ge kalm zijt, zult ge die onrechtvaardige woorden betreuren, hernam Fons akelig kalm. 't Is beter dat ik nu voortga... maar baas, als Elodie mij blijft beminnen, kunt ge ons toch niet scheiden. En na een blik van innig medelijden op het meisje geslagen te hebben, keerde hij zich om en vertrok.

Elodie beminde hem. Zij wilde voor hem lijden, hij ook moest dus sterk zijn en moed houden. En toch strompelde hij als een gebroken man voort, niet luissterend naar de werklieden of boerenknechten, die hem van op hun akker een « goën dag en goê reize »

toewenschten, evenmin lettend op de omgeving, die hij straks niet meer zien zou, en hij schrok toen de bareelwachter hem toeriep: « Als je nog met den trein mee moet, rap te zijn, wi-je... 1) hij komt al af ! »

Fons stond voor 't klein station... en alles geelk hem een droom. Maar hij moest tot de werkelijkheid terugkeeren, haastig een kaartje nemen en in den trein stappen, die schokkend binnenreed en met een luid geknars van wielen stopte.

De conducteur wierp met een harden slag het portier dicht... een slag die als een hamer op 't harte bonsde.

Nog even blikte hij door 't raampje. Daar lag zijn streek, nu reeds vervreemd, omdat men hem zijn geliefde ontnomen had. Zonder Elodie scheen het landschap doodsch en de voorjaarsdag, hoe zonnig ook, somber.

De trein floot en reed verder. 't Dorpje verdween.

Na een vervelende reis kwam Fons Dhondt te Antwerpen aan. Eenige soldaten haalden alle nieuwelingen af en Fons moest wachten tot er nog andere treinen binnen waren. En al die milicianen werden buiten in rangen geplaatst en, voorafgegaan en gevolgd door soldaten, aangegaapt en soms bespot door burgers, begaven ze zich naar de kazerne.

Met gebogen hoofd stapte Fons voort, beschaamd, vernederd. Arme jongens omringden hem — boerenzoons kochten een man — maar hij moest hier ook in de rij gaan, hij was soldaat.

O! had boer Vermeersch hem thans kunnen zien. En Fons had niet den moed fier den kop te verheffen en zich een eerlijk, vrij mensch te gevoelen.

1) hoor.

Elodie was al even somber als de jonge Dhondt. Eerst had ze zich openlijk tegen vaders besluit willen verzetten, maar de eerbied voor 't ouderlijk gezag bleek daartoe te sterk. Ze schreef haar vriend geen brieven, en ze weigerde iemand in 't vertrouwen te nemen om aan diens adres brieven uit Antwerpen te laten sturen. Vader had haar verboden op Dhondts hoeve te komen, en ze gehoorzaamde, hoe gaarne ze ook iets van Fons vernemen zou. Maar haar harte bleef vol liefde voor hem en Elodie was vast besloten niemand tot man te nemen, dan dengene, wien ze haar woord verpand had.

Vader beknorde zijn dochter dikwijls, omdat deze weigerde als vroeger 's Zondags naar haar kennissen in 't dorp te gaan. Wanneer ze zich daar vertoonde, was het om de Mis, de Vespers of het Lof bij te wonen, maar steeds keerde ze dan onmiddellijk naar de hoeve terug, waar ze zich ook dadelijk verkleedde, om verder den ganschen dag in huis te blijven.

Vrouw Vermeersch had daarover veel verdriet, maar ze waagde het niet haar man tot andere gedachten te bewegen. Bovendien, ze moest haar echtgenoot gelijk geven. Had zij hem ook niet getrouwd om samen een boerderij te drijven, hij als baas, zij als bazin, beiden het benodigde kapitaal aanbrenghend, beiden vast besloten hun uiterste best te doen, om dien inzet jaarlijks te vermeerderen, beiden koud in inniger gevoelens voor elkander, maar beiden warm, geestdriftig zelfs, voor hun bedrijf !

En vrouw Vermeersch sprak dikwijls vriendelijk met haar dochter over kinderachtige liefde, die gauw voorbij gaat, en den ernst van den levensstrijd. Maar het meisje had slechts één antwoord: « Fons is braaf en naarstig en ik bemin hem en hij mij, en een beetje meer of min geld en weegt daar niet tegen op. »

Maar vrouw Vermeersch kon 't verhevene, 't oprechte, ja 't Goddelijke van dit antwoord niet begripen, want zij was om geld en goed gehuwd.

En op 't dorp was die oneenigheid natuurlijk geen geheim gebleven. De welgestelde boeren, de gezeten burgers, de renteniers gaven Vermeersch gelijk; de werklieden spraken minachtend over de rijken, die hun dochters verkochten. Menige jonkman koesterde de hoop gelukkiger te zijn dan Dhondt.

De «oude jongedochters» 1) verklaarden op hun vergaderingen, onder 't genot van een snuifje of een kom koffie, of ook al eens een likeurtje, dat 't nog best was ongehuwd te zijn, waardoor men van al die moeite en ruzie verschoond bleef.

Maar slechts één dacht met medelijden aan de gescheiden verloofden. 't Was de oude pastor. Hij had Fons en Elodie gedoopt en ze voor de Eerste Communie opgeleid, gaarne zou hij hen ook in 't huwelijk verbinden, en de trouwe herder, die reeds zoo dikwijls gestreden had tegen die zakelijke echtverbintenissen, besloot eens naar boer Vermeersch te gaan. Hij werd er eerbiedig ontvangen en plechtig in de «groote, schoone kamer» geleid. Maar hoe hij ook pleitte en den ouders op hun plichten wees, Vermeersch bleef onvermurwbaar, en zijn vrouw zweeg.

1) oude vrijster.

A. HANS

A. HANS
BOERENKINDEREN

BOERENKINDEREN

BOERENKINDEREN

door

A. H A N S

TWEEDE DRUK

L. OPDEBEEK - UITGEVER - ANTWERPEN